

FINANČNÉ NÁSTROJE POLITIKY SÚDRŽNOSTI V ROKOCH 2014-2020

POLITIKA SÚDRŽNOSTI V ROKOCH 2014-2020

Rada Európskej únie v decembri 2013 oficiálne schválila nové pravidlá a právne predpisy platné pre obdobie investícií politiky súdržnosti EÚ na roky 2014-2020.

Tento prehľad je súčasťou informačného balíka, ktorý poukazuje na hlavné prvky nového prístupu.

Obsah

Čo je cieľom?

Hlavné prvky nového rámca právnych predpisov a politík

Čo sa zmenilo v porovnaní s obdobím rokov 2007-2013?

Aké sú praktické účinky?

Finančné nástroje predstavujú spôsob účinného vynakladania a využívania zdrojov politiky súdržnosti pri dosahovaní cieľov stratégie Európa 2020. Finančné nástroje podpory investícií prostredníctvom pôžičiek, záruk, kapitálu a iných zabezpečovacích mechanizmov, ktoré sa môžu skombinovať s technickou podporou, úrokovými dotáciami alebo dotáciami na záručné poplatky v rámci rovnakej operácie, sú určené na potenciálne hospodársky životaschopné projekty.

Finančné nástroje – okrem zrejmých výhod z dlhodobého recyklovania fondov – pomáhajú mobilizovať dodatočné verejné alebo súkromné investície s cieľom zamerať sa na zlyhania trhu v súlade s prioritami stratégie Európa 2020 a politiky súdržnosti. Ich štruktúry plnenia sú spojené s dodatočnou odbornosťou a know-how, čo pomáha zvýšiť účinnosť a efektívnosť pridelovania verejných zdrojov. Tieto nástroje navyše poskytujú množstvo stimulov na lepšiu výkonnosť vrátane lepšej finančnej disciplíny na úrovni podporovaných projektov.

Finančné nástroje sa využívajú na plnenie investícií štrukturálnych fondov od programového obdobia 1994-1999. Počas programového obdobia 2007-2013 sa zvýšila ich relatívna dôležitosť. Aktuálne predstavujú približne 5% z celkových zdrojov Európskeho fondu regionálneho rozvoja (EFRR). Vzhľadom na súčasnú hospodársku situáciu a čoraz väčší nedostatok verejných zdrojov majú finančné nástroje zohrávať ešte výraznejšiu úlohu v politike súdržnosti v programovom období 2014-2020.

Čo je cieľom?

[↑ Späť na začiatok](#)

Rámec právnych predpisov a politík na obdobie rokov 2014-2020 na základe skúseností z uplatňovania finančných nástrojov v minulom cykle politiky súdržnosti a pri hodnotení významu, ktorý sa im prikladá vo viacročnom finančnom rámci na obdobie rokov 2014-2020, navrhuje ďalej rozširovať a posilňovať využívanie finančných nástrojov v novom programovom období ako účinnejšiu a udržateľnejšiu alternatívu na doplnenie tradičného financovania založeného na grantoch.

Hlavné prvky nového rámca právnych predpisov a politík

[↑ Späť na začiatok](#)

Nový rámec právnych predpisov a politík na podporu a zvýšenie využívania finančných nástrojov v rámci politiky súdržnosti v programovom období rokov 2014-2020:

- » poskytuje členským štátom EÚ a regiónom väčšiu flexibilitu z hľadiska cieľových odvetví a štruktúr uplatňovania;
- » poskytuje stabilný implementačný rámec založený na jasnom a podrobnom súbore pravidiel, ktorý vychádza z existujúcich usmernení a skúseností v praxi;
- » využíva synergie medzi finančnými nástrojmi a inými formami podpory, ako sú granty; a
- » zabezpečuje kompatibilitu s finančnými nástrojmi vytvorenými a zavedenými na úrovni EÚ na základe pravidiel nepriameho riadenia.

Nariadenie o spoločných ustanoveniach obsahuje osobitnú časť o finančných nástrojoch – hlavu IV (články 37 až 46), ktorá umožňuje jasnejšie predstaviť špecifické vlastnosti nástrojov a regulačné požiadavky. Takto bude možné jasnejšie predstaviť špecifické vlastnosti nástrojov a regulačné požiadavky. Podrobnosti uplatňovania sú ďalej stanovené v súvisiacich sekundárnych právnych predpisoch (delegované akty a vykonávacie akty).

Preto bude existovať jednotný súbor pravidiel týkajúci sa finančných nástrojov pre všetkých päť fondov EŠIF, ktorý zabezpečí súlad s ustanoveniami rozpočtového nariadenia.

Čo sa zmenilo v porovnaní s obdobím rokov 2007-2013?

[↑ Späť na začiatok](#)

Rozšírenie pôsobnosti finančných nástrojov

Pravidlá prijaté pre finančné nástroje na roky 2014-2020 na rozdiel od programového obdobia rokov 2007-2013 nevymedzujú odvetvia, príjemcov, typy projektov a činností, ktoré sa majú podporiť. Členské štáty a riadiace orgány **môžu využívať finančné nástroje. Tieto môžu súvisieť so všetkými tematickými cieľmi, na ktoré sa vzťahujú operačné programy (OP)**, a všetkými fondmi, kde je to účinné a efektívne.

Nový rámec obsahuje aj jasné pravidlá, ktoré umožnia lepšie **prepojenie finančných nástrojov s inými formami podpory, predovšetkým s grantmi**, čo podnieti vytvorenie dobre prispôbenných mechanizmov pomoci, ktoré splňajú špecifické potreby členských štátov alebo regiónov.

Finančné nástroje sú špeciálnou kategóriou výdavkov. Ich úspešnosť a uplatňovanie závisia od správneho vyhodnotenia nedostatkov a potrieb trhu. V súvislosti s OP preto existuje nové ustanovenie, podľa ktorého **by finančné nástroje mali byť vytvorené na základe hodnotenia ex ante**, ktoré identifikuje zlyhanie trhu alebo suboptimálne investičné situácie, resp. investičné potreby, možnú účasť súkromného sektora a výslednú pridanú hodnotu príslušného finančného nástroja. Toto hodnotenie *ex ante* tiež pomôže vyhnúť sa prekryvaniu a nesúladu finančných nástrojov uplatňovaných rôznymi aktérmi na rôznych úrovniach.

Rozsah nových možností uplatňovania

V členských štátoch a regiónoch existujú výrazné rozdiely v operačnom prostredí finančných nástrojov a aj v administratívnej kapacite a odbornosti, ktoré sú potrebné na ich úspešné vykonávanie. Nové nariadenia v tejto súvislosti ponúkajú rôzne možnosti vykonávania, z ktorých si členské štáty a riadiace orgány môžu vybrať najvhodnejšie riešenie. Program EŠIF môže podporovať:

- 1 **Finančné nástroje zriadené na úrovni EÚ** a riadené Komisiou v súlade s rozpočtovým nariadením (priame alebo nepriame riadenie). Začlenené boli aj špeciálne ustanovenia na implementáciu príslušných finančných nástrojov kombinujúcich fondy EŠIF s ďalšími zdrojmi rozpočtu EÚ a zdrojmi EIB/EIF s ohľadom na stimuláciu bankových úverov malým a stredným podnikom..

Príspevky OP k finančným nástrojom budú v rámci tejto možnosti vyhradené na investície v regiónoch, z ktorých príspevky pochádzajú, a na činnosti, na ktoré sa OP vzťahuje.

- 2 **Finančné nástroje, ktoré boli zriadené na vnútroštátnej, regionálnej, nadnárodnej alebo cezhraničnej úrovni** a sú riadené samotným riadiacim orgánom alebo na základe jeho zodpovednosti. Riadiace orgány majú možnosť poskytnúť pre tieto nástroje programové zdroje na:
- už existujúce alebo novovytvorené nástroje**, prispôsobené špecifickým podmienkam a potrebám; a
 - štandardizované nástroje** (štandardné riešenia) s vopred zadanými a stanovenými podmienkami vo vykonávacom akte Komisie. Tieto nástroje by mali byť pripravené na bezproblémové zavedenie do praxe.
- 3 **Finančné nástroje pozostávajúce výlučne z pôžičiek alebo záruk** môžu zavádzať priamo samotné riadiace orgány. V takýchto prípadoch dostanú riadiace orgány náhradu na základe skutočne poskytnutých pôžičiek alebo súm záruk určených pre nové pôžičky, avšak bez možnosti uplatňovať si náklady alebo poplatky za riadenie na základe operácie FI.

Flexibilnejšie mechanizmy spolufinancovania a dodatočné finančné stimuly

Platby Komisie riadiacim orgánom budú v budúcnosti prísne spojené s realizáciou v praxi. Do vyhlásenia o platbe bude tiež možné zahrnúť predpokladaný vnútroštátny príspevok, ktorý má byť vyplatený na úrovni finančného nástroja alebo na úrovni konečných príjemcov v rámci obdobia oprávnenosti.

- Na príspevky k **finančnému nástroju na úrovni EÚ pod vedením Komisie** (možnosť 1 uvedená vyššie) je potrebné zahrnúť do OP osobitnú prioritnú os. Miera spolufinancovania pre túto prioritnú os alebo vnútroštátny program môže dosiahnuť až 100%.
- Na príspevky do **vnútroštátnych, regionálnych, nadnárodných alebo cezhraničných finančných nástrojov** (možnosť 2 a. a b. vyššie) sa podiel spolufinancovania EÚ zvýši o desať percentuálnych bodov v prípadoch, kde je prioritná os realizovaná v plnej miere pomocou finančných nástrojov..

Jasné pravidlá finančného riadenia

Na základe aktuálneho usmernenia, ktoré členskými štátmi vydal Výbor pre koordináciu fondov (COCOF), nariadenia zabezpečujú kontinuitu a istotu finančného riadenia príspevkov EÚ k finančným nástrojom. Nový rámec obsahuje jasné pravidlá z hľadiska kvalifikácie finančných tokov na rôznych úrovniach finančných nástrojov a zodpovedajúcich požiadaviek oprávnenosti alebo nárokovateľnosti. Do nariadenia o spoločných ustanoveniach sú zahrnuté nasledujúce ustanovenia:

- » príspevky EÚ k finančným nástrojom sa musia umiestniť na úročených účtoch v členských štátoch a dočasne investovať v súlade so zásadami obozretného finančného riadenia;
- » úroky alebo iné zisky generované na úrovni finančného nástroja pred poskytnutím investície konečným príjemcom sa musia využiť na rovnaké účely ako pôvodný príspevok EÚ v rámci obdobia oprávnenosti;
- » podiel EÚ na kapitálových zdrojoch splatených z investícií, ziskov, prírastkov alebo výnosov generovaných investíciami sa musí využiť do konca obdobia oprávnenosti na:
 - ďalšie investície do rovnakého alebo iného nástroja v súlade so špecifickými cieľmi stanovenými na základe priority;
 - preferenčnú odmenu investorov pôsobiacich na základe zásady investora v trhovom hospodárstve (MEIP) a na poskytovanie spoločných investícií na úrovni finančného nástroja alebo konečného príjemcu a/alebo
 - náklady/poplatky na riadenie.

- » Kapitálové zdroje a zisky a iné prírastky alebo výnosy vyplývajúce z príspevkov EÚ k finančným nástrojom sa musia využiť v súlade s cieľmi OP po dobu aspoň 10 rokov po jeho závierke.

Zjednodušené podávanie správ o pokroku vykonávania

Dostupnosť údajov o využívaní rozpočtových prostriedkov z fondov EŠIF a podávanie správ o týchto údajoch majú vzhľadom na špecifické procesy a štruktúry uplatňovania finančných nástrojov rozhodujúci význam pre všetky zainteresované strany v oblasti politiky súdržnosti. Umožňujú vyvodzovať závery o skutočnej výkonnosti podporovaných nástrojov a prispôsobeniach, ktoré môžu byť potrebné na zabezpečenie ich účinnosti. Nový rámec si preto vyžaduje, aby riadiace orgány zaslali Komisii konkrétnu správu o operáciách obsahujúcu finančné nástroje ako prílohu k výročnej správe o vykonávaní. Na základe predložených správ Komisia poskytne súhrn zhromaždených údajov.

Aké sú praktické účinky?

[↑ Späť na začiatok](#)

Nové nariadenia poskytnú členským štátom a riadiacim orgánom väčšiu flexibilitu pri navrhovaní programov, a to pri výbere realizačných investícií prostredníctvom grantov a finančných nástrojov, ako aj pri výbere najvhodnejšieho finančného nástroja. Poskytnú aj väčšiu zrozumiteľnosť a istotu v právnom rámci a rámci politik finančných nástrojov.

Posilnenie finančných nástrojov ako katalyzátora verejných a súkromných zdrojov z rozpočtového hľadiska pomôže členským štátom a regiónom dosiahnuť úroveň strategických investícií, ktoré sú potrebné na realizáciu stratégie Európa 2020.

Širším uplatňovaním finančných nástrojov a ich prispôbením špecifickým potrebám regiónov a ich cieľových príjemcov možno okrem toho výrazne zvýšiť prístup k financovaniu v prospech širokého spektra sociálno-ekonomických subjektov v praxi. Finančné nástroje budú slúžiť napríklad podnikom investujúcim do inovácií, domácnostiam, ktoré chcú zvýšiť energetickú účinnosť svojich príbytkov, jednotlivcom, ktorí majú záujem zrealizovať svoje podnikateľské nápady, ako aj projektom verejnej infraštruktúry alebo výrobných investícií, ktoré spĺňajú strategické ciele politiky súdržnosti a dosahujú očakávané výstupy jej programov.

Ďalšie informácie

Ďalšie prehľady týkajúce sa aspektov politiky súdržnosti:

http://ec.europa.eu/regional_policy/what/future/publication/index_sk.cfm

Všeobecné informácie o regionálnej politike:

http://ec.europa.eu/regional_policy/index_sk.cfm